

بررسی چندمتغیره عوامل مؤثر بر تصمیم‌گیری کشاورزان در مهاجرت از روستاها: تحلیل همزمان انگیزه‌های اقتصادی، اجتماعی و محیط‌زیستی

پریسا انگوتی کلوچه^۱

^۱ دانشجوی دکتری رشته اقتصاد کشاورزی گرایش سیاست و توسعه کشاورزی دانشگاه آزاد واحد تهران مرکز

parisa.angouti@gmail.com

چکیده

مهاجرت کشاورزان از روستاها به مناطق شهری یکی از چالش‌های عمده‌ای است که جوامع روستایی و سیاست‌گذاران با آن مواجه هستند. این مقاله به بررسی عوامل مؤثر بر تصمیم‌گیری کشاورزان در مهاجرت به مناطق شهری با تمرکز بر انگیزه‌های اقتصادی، اجتماعی و محیط‌زیستی می‌پردازد. با توجه به تغییرات سریع اقتصادی و اجتماعی در سطح جهانی و محلی، درک عوامل مؤثر بر مهاجرت کشاورزان ضروری است. این تحقیق با استفاده از روش‌های مروری به تجزیه و تحلیل ادبیات موجود در این زمینه می‌پردازد و به شناسایی و طبقه‌بندی عوامل کلیدی می‌پردازد. انگیزه‌های اقتصادی شامل درآمد، فرصت‌های شغلی و نوسانات اقتصادی هستند که به طور مستقیم بر تصمیم‌گیری کشاورزان تأثیر می‌گذارند. از سوی دیگر، عوامل اجتماعی مانند ساختار خانواده، آموزش و آگاهی اجتماعی نیز نقش مهمی در فرآیند مهاجرت ایفا می‌کنند. در نهایت، تغییرات محیط‌زیستی و کیفیت منابع طبیعی نیز به عنوان عوامل کلیدی در تصمیم‌گیری‌های مهاجرت کشاورزان شناسایی می‌شوند. نتایج این تحقیق می‌تواند به سیاست‌گذاران کمک کند تا راهکارهای مؤثری برای کاهش مهاجرت و توسعه پایدار در مناطق روستایی ارائه دهند. این مقاله همچنین به ضرورت توجه به دیدگاه‌های چندمتغیره در تحلیل مهاجرت تأکید می‌کند و به بررسی چالش‌ها و فرصت‌های موجود در این زمینه می‌پردازد.

کلمات کلیدی

مهاجرت کشاورزان، عوامل اقتصادی، عوامل اجتماعی، عوامل محیط‌زیستی، تصمیم‌گیری کشاورزان

۱- مقدمه

مهاجرت کشاورزان به عنوان یک پدیده پیچیده و چندوجهی، تحت تأثیر عوامل مختلف اقتصادی، اجتماعی و محیط‌زیستی قرار دارد. در دهه‌های اخیر، با تغییرات سریع در ساختار اقتصادی و اجتماعی جوامع، مهاجرت از روستاها به مناطق شهری به یکی از چالش‌های عمده‌ای تبدیل شده است که نه تنها بر زندگی کشاورزان بلکه بر توسعه پایدار جوامع روستایی و شهری نیز تأثیرگذار است (حسینی، ۱۳۹۸). (Castles & Miller, 2009). این پدیده به دلیل تغییرات اقلیمی، نوسانات اقتصادی و کاهش کیفیت منابع طبیعی، به طور فزاینده‌ای در حال افزایش است. در این راستا، درک دلایل و انگیزه‌های مهاجرت کشاورزان به ویژه در کشورهای در حال توسعه، به یک نیاز اساسی تبدیل شده است. این مقاله به بررسی دقیق عوامل مؤثر بر تصمیم‌گیری کشاورزان در مهاجرت می‌پردازد و از رویکرد مروری برای تحلیل ادبیات موجود استفاده می‌کند.

با توجه به اینکه مهاجرت کشاورزان می‌تواند به کاهش تولیدات کشاورزی، افزایش فقر و ناپایداری اجتماعی منجر شود، لازم است که سیاست‌گذاران و محققان به این موضوع توجه ویژه‌ای داشته باشند. از این رو، هدف این مقاله شناسایی و تحلیل عوامل مختلف مؤثر بر مهاجرت کشاورزان و ارائه راهکارهایی برای کاهش این پدیده و بهبود شرایط زندگی در جوامع روستایی است.

۱-۲- اهمیت تحقیق در زمینه مهاجرت کشاورزان

مهاجرت کشاورزان به دلیل تأثیرات گسترده آن بر توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جوامع، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این پدیده نه تنها بر اقتصاد محلی تأثیر می‌گذارد، بلکه به تغییرات فرهنگی و اجتماعی نیز منجر می‌شود (زنگنه و همکاران، ۱۴۰۰). در بسیاری از کشورها، مهاجرت کشاورزان به مناطق شهری به دلیل نارسایی‌های اقتصادی و فقدان فرصت‌های شغلی مناسب در روستاها اتفاق می‌افتد. این موضوع به ویژه در کشورهایی که با بحران‌های اجتماعی و اقتصادی مواجه هستند، اهمیت بیشتری پیدا می‌کند.

تحقیقات نشان می‌دهند که مهاجرت می‌تواند به از دست رفتن نیروی کار ماهر در بخش کشاورزی منجر شود و این امر تأثیر منفی بر تولیدات کشاورزی و امنیت غذایی دارد. (Massey et al., 1993). همچنین، مهاجرت ممکن است به ناپایداری اجتماعی و افزایش فقر در مناطق مبدأ منجر شود، زیرا خانواده‌های باقی‌مانده در روستاها با کمبود نیروی کار و کاهش درآمد مواجه هستند. بر این اساس، درک دلایل و انگیزه‌های مهاجرت کشاورزان می‌تواند به سیاست‌گذاران کمک کند تا راهکارهای مؤثری برای حفظ و توسعه جوامع روستایی ارائه دهند. این تحقیق می‌تواند به شناسایی چالش‌ها و فرصت‌های موجود در زمینه سیاست‌گذاری مهاجرت کمک کند و بر اساس یافته‌های آن، برنامه‌های بهبود کیفیت زندگی در مناطق روستایی تدوین شود.

۲-۲- تعریف مسئله و اهداف تحقیق

مسئله اصلی این تحقیق بررسی عوامل مؤثر بر تصمیم‌گیری کشاورزان در مهاجرت به مناطق شهری است. این مسئله از آنجا ناشی می‌شود که کشاورزان به دلیل مشکلات اقتصادی، اجتماعی و محیط‌زیستی، به عنوان یک راه‌حل به مهاجرت روی می‌آورند (حسینی و همکاران، ۱۳۹۹). در بسیاری از موارد، کشاورزان به دلیل کاهش درآمد، نوسانات قیمت محصولات کشاورزی، و همچنین تغییرات

اقلیمی ناچار به ترک زمین‌های خود می‌شوند. این وضعیت باعث می‌شود که آنها به دنبال فرصت‌های شغلی بهتر و زندگی با کیفیت‌تر در شهرها باشند.

اهداف این تحقیق شامل شناسایی و تحلیل انگیزه‌های اقتصادی، اجتماعی و محیط‌زیستی مؤثر بر مهاجرت کشاورزان و همچنین ارائه پیشنهاداتی برای بهبود شرایط زندگی در روستاها می‌باشد. این تحقیق به دنبال پاسخ به این سوالات است: چه عواملی بر تصمیم‌گیری کشاورزان برای مهاجرت تأثیرگذار است؟ و چگونه می‌توان با استفاده از این یافته‌ها، سیاست‌های مؤثری برای جلوگیری از مهاجرت کشاورزان تدوین کرد؟ با پاسخ به این سوالات، می‌توان به درک عمیق‌تری از رفتارهای مهاجرتی کشاورزان دست یافت و راهکارهای مناسبی برای کاهش مهاجرت و ارتقاء کیفیت زندگی در مناطق روستایی ارائه داد.

۲-۳- چارچوب نظری و مفهومی مهاجرت

چارچوب نظری تحقیق بر اساس نظریه‌های مختلف مهاجرت شامل نظریه‌های اقتصادی، اجتماعی و محیط‌زیستی شکل می‌گیرد. نظریه‌های اقتصادی عمدتاً بر عوامل اقتصادی مانند درآمد، فرصت‌های شغلی و هزینه‌های زندگی تأکید دارند (Todaro, 1969). این نظریه‌ها به ما می‌گویند که کشاورزان معمولاً در جستجوی بهبود وضعیت مالی خود به مهاجرت روی می‌آورند. از سوی دیگر، نظریه‌های اجتماعی به تأثیر ساختار اجتماعی، روابط خانوادگی و آموزش بر فرآیند مهاجرت می‌پردازند (Bourdieu, 1986). این نظریه‌ها نشان می‌دهند که شبکه‌های اجتماعی و روابط خانوادگی می‌توانند نقش مهمی در تسهیل یا مانع‌سازی از مهاجرت ایفا کنند.

همچنین، نظریه‌های محیط‌زیستی به تأثیر تغییرات اقلیمی و تخریب منابع طبیعی بر تصمیم‌گیری کشاورزان اشاره دارند (Bettini & Vivero-Pol, 2019). با افزایش تغییرات اقلیمی و کاهش کیفیت محیط‌زیست، کشاورزان ممکن است به دلیل عدم توانایی در تأمین معیشت خود، به مهاجرت روی آورند. در این تحقیق، از این چارچوب نظری برای تجزیه و تحلیل ادبیات موجود و شناسایی عوامل مؤثر بر مهاجرت کشاورزان استفاده خواهد شد. با توجه به این نظریه‌ها، می‌توان به درک بهتری از پدیده مهاجرت و ابعاد مختلف آن دست یافت و در نهایت، توصیه‌هایی برای سیاست‌گذاران ارائه داد.

۳- مروری بر ادبیات موضوع

در این بخش، به بررسی ادبیات مرتبط با مهاجرت کشاورزان خواهیم پرداخت. این بخش شامل تعریف و طبقه‌بندی مهاجرت، نظریه‌های کلیدی در زمینه مهاجرت، و تحلیل تطبیقی مطالعات پیشین می‌باشد. هدف این بخش، درک بهتری از مفهوم مهاجرت و عوامل مؤثر بر آن است.

عنوان: بررسی چندمتغیره عوامل مؤثر بر تصمیم‌گیری کشاورزان در مهاجرتپریسا انگوتی کلوچه

۳-۱- تعریف و طبقه‌بندی مهاجرت: نگاهی به الگوهای موجود

مهاجرت به عنوان حرکتی تعریف می‌شود که افراد یا گروه‌ها از یک مکان به مکان دیگر انجام می‌دهند و می‌تواند به دلایل مختلفی از جمله اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و محیط‌زیستی صورت گیرد (Miller, 2009 & Castles). همچنین، مهاجرت را می‌توان به دو دسته کلی تقسیم کرد: مهاجرت داخلی و مهاجرت بین‌المللی. مهاجرت داخلی به جابه‌جایی افراد درون مرزهای یک کشور اشاره دارد، در حالی که مهاجرت بین‌المللی به حرکت افراد از کشوری به کشور دیگر تعلق دارد. یکی از الگوهای رایج در مهاجرت، مهاجرت اقتصادی است که در آن افراد به دنبال فرصت‌های شغلی بهتر و درآمد بالاتر به مناطق دیگر می‌روند (Todaro, 1969). الگوی دیگر، مهاجرت اجباری است که به دلیل جنگ، آزار و اذیت یا تغییرات اقلیمی رخ می‌دهد. در این نوع مهاجرت، افراد به دلیل شرایط ناخواسته مجبور به ترک محل زندگی خود می‌شوند (Zetter, 2011). همچنین، مهاجرت می‌تواند به صورت فصلی، دائمی یا موقت باشد. در مهاجرت فصلی، افراد در زمان‌های خاصی از سال به مناطق دیگر می‌روند، در حالی که مهاجرت دائمی به جابه‌جایی‌های طولانی‌مدت اشاره دارد.

۳-۲- نظریه‌های کلیدی در مهاجرت: رویکردهای اقتصادی، اجتماعی و محیط‌زیستی

نظریه‌های متعددی برای توضیح پدیده مهاجرت وجود دارد که هر یک به جنبه‌های مختلف این پدیده توجه دارند.

۱. **نظریه‌های اقتصادی:** نظریه‌های اقتصادی بر این باورند که مهاجرت نتیجه‌ای از اختلافات اقتصادی بین مناطق مختلف است. نظریه سنتی «مهاجرت بهینه» (Optimal Migration Theory) بیان می‌کند که افراد به دنبال بهینه‌سازی درآمد و کیفیت زندگی خود به مناطق با فرصت‌های شغلی بهتر مهاجرت می‌کنند (Todaro, 1969). همچنین، نظریه «جذب و دفع» (Push-Pull Theory) به عواملی مانند بیکاری، فقر و نابرابری اقتصادی به عنوان عوامل دافعه و فرصت‌های شغلی و درآمد بالا به عنوان عوامل جاذبه اشاره دارد (Lee, 1966).
۲. **نظریه‌های اجتماعی:** این نظریه‌ها تأکید دارند که مهاجرت تحت تأثیر ساختارهای اجتماعی، هنجارها و روابط خانوادگی قرار دارد. نظریه «سرمایه اجتماعی» (Social Capital Theory) بیان می‌کند که شبکه‌های اجتماعی و ارتباطات خانوادگی می‌توانند نقش مهمی در تسهیل مهاجرت ایفا کنند (Bourdieu, 1986). به عبارت دیگر، افرادی که در شبکه‌های اجتماعی قوی‌تری قرار دارند، احتمال بیشتری برای مهاجرت دارند.
۳. **نظریه‌های محیط‌زیستی:** با افزایش نگرانی‌ها درباره تغییرات اقلیمی، نظریه‌های محیط‌زیستی به عنوان یک حوزه تحقیقاتی جدید در مهاجرت شکل گرفته‌اند. این نظریه‌ها بر این باورند که تغییرات اقلیمی، تخریب منابع طبیعی و بحران‌های زیست‌محیطی می‌توانند به عنوان عوامل اصلی در تصمیم‌گیری مهاجرت عمل کنند (Vivero- & Bettini, 2019). به عنوان مثال، کشاورزان ممکن است به دلیل خشکسالی یا سیلاب‌ها، زمین‌های خود را ترک کنند.

۳-۳- تحلیل تطبیقی مطالعات پیشین در مهاجرت کشاورزان

مطالعات پیشین در زمینه مهاجرت کشاورزان به بررسی عوامل مختلف مؤثر بر این پدیده پرداخته‌اند. به عنوان مثال، تحقیقاتی نشان داده‌اند که نوسانات اقتصادی و ناپایداری قیمت‌ها در بازار کشاورزی تأثیر زیادی بر تصمیم‌گیری کشاورزان برای مهاجرت دارند

(Massey et al., 1993). در این زمینه، مطالعه‌ای در ایران نشان می‌دهد که کاهش درآمد کشاورزان و عدم دسترسی به بازارهای مناسب، از جمله دلایل اصلی مهاجرت کشاورزان به مناطق شهری است (حسینی و همکاران، ۱۳۹۹). همچنین، پژوهش‌های اجتماعی نشان می‌دهند که روابط خانوادگی و شبکه‌های اجتماعی می‌توانند نقش مهمی در فرآیند مهاجرت ایفا کنند. در برخی از موارد، مهاجرت افراد به عنوان یک استراتژی خانوادگی برای بهبود شرایط اقتصادی خانواده‌ها صورت می‌گیرد (Song, 2003 & Zhang). از سوی دیگر، تغییرات اقلیمی و مشکلات زیست‌محیطی نیز به عنوان عوامل مؤثر در مهاجرت کشاورزان شناسایی شده‌اند. به عنوان مثال، تحقیقی در کشورهای آسیایی نشان می‌دهد که کشاورزان به دلیل کاهش کیفیت خاک و تغییرات آب و هوایی، به مهاجرت به مناطق شهری روی می‌آورند (Vivero-Pol, 2019 & Bettini). در نهایت، تحلیل تطبیقی مطالعات مختلف نشان می‌دهد که مهاجرت کشاورزان یک پدیده چندوجهی است که به عوامل اقتصادی، اجتماعی و محیط‌زیستی وابسته است. این یافته‌ها می‌توانند به سیاست‌گذاران کمک کنند تا راهکارهای مؤثری برای کاهش مهاجرت و حمایت از جوامع روستایی ارائه دهند.

۴- عوامل اقتصادی مؤثر بر مهاجرت کشاورزان

مهاجرت کشاورزان به مناطق شهری به شدت تحت تأثیر عوامل اقتصادی است. این عوامل شامل درآمد، فرصت‌های شغلی، نوسانات اقتصادی و هزینه‌های معیشت می‌باشند. در ادامه، به بررسی این عوامل و تأثیر آن‌ها بر تصمیم‌گیری کشاورزان برای مهاجرت پرداخته خواهد شد.

۴-۱- نقش درآمد و فرصت‌های شغلی در تصمیم‌گیری

درآمد و فرصت‌های شغلی از مهم‌ترین عوامل اقتصادی مؤثر بر مهاجرت کشاورزان به شمار می‌روند. کشاورزان معمولاً به دنبال بهبود وضعیت مالی خود و تأمین نیازهای خانواده‌شان هستند. در بسیاری از موارد، درآمد حاصل از کشاورزی به دلیل نوسانات قیمت محصولات، هزینه‌های بالای تولید و مشکلات دسترسی به بازارهای مناسب کافی نیست. این نارسایی‌ها باعث می‌شود که کشاورزان به فکر مهاجرت به مناطق شهری بیفتند تا بتوانند در محیط‌های با درآمد بالاتر و فرصت‌های شغلی بهتر، زندگی بهتری داشته باشند (Massey et al., 1993).

به عنوان مثال، بررسی‌های انجام‌شده در ایران نشان می‌دهد که کشاورزان در مناطق روستایی با درآمد پایین و ناپایدار مواجه هستند. این وضعیت مالی نامناسب، فشار مضاعفی به آن‌ها وارد می‌کند و باعث می‌شود که آن‌ها به دنبال فرصت‌های شغلی بهتر در شهرها باشند. در واقع، بسیاری از کشاورزان به این نتیجه می‌رسند که مهاجرت به شهر می‌تواند به آن‌ها کمک کند تا به درآمدهای بالاتر و شرایط زندگی بهتری دست یابند (حسینی و همکاران، ۱۳۹۹). این امر نه تنها بر تصمیم‌گیری فردی کشاورزان تأثیر دارد، بلکه بر خانواده‌های آن‌ها و به‌طور کلی بر جوامع روستایی نیز تأثیرگذار است.

علاوه بر این، مهاجرت به عنوان یک استراتژی برای افزایش درآمد و بهبود معیشت خانواده‌ها عمل می‌کند. به عنوان مثال، اگر کشاورزی در یک روستا نتواند هزینه‌های زندگی خود را تأمین کند، ممکن است تصمیم به مهاجرت به یک شهر بزرگ‌تر بگیرد که

عنوان: بررسی چندمتغیره عوامل مؤثر بر تصمیم‌گیری کشاورزان در مهاجرتپریسا انگوتی کلوچه

در آنجا فرصت‌های شغلی متنوع‌تری وجود دارد. این استراتژی به‌ویژه در شرایطی که کشاورزان با بحران‌های اقتصادی مواجه هستند، بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرد.

۴-۲- تأثیر نوسانات اقتصادی و هزینه‌های معیشت

نوسانات اقتصادی و تغییرات در هزینه‌های معیشت نیز از عوامل کلیدی در مهاجرت کشاورزان هستند. نوسانات اقتصادی می‌تواند به تغییرات ناگهانی در قیمت محصولات کشاورزی، هزینه‌های تولید و دسترسی به بازارها منجر شود. این نوسانات می‌توانند به کاهش درآمد کشاورزان و افزایش فشار مالی بر آن‌ها منجر شوند. (Todaro, 1969)

به عنوان مثال، در دوره‌های رکود اقتصادی، کشاورزان ممکن است با افزایش هزینه‌های تولید و کاهش قیمت محصولات خود مواجه شوند. در این حالت، کشاورزان به دلیل ناتوانی در تأمین نیازهای اولیه خود و خانواده‌شان، به سمت مهاجرت سوق پیدا می‌کنند. همچنین، افزایش هزینه‌های زندگی در روستاها، به ویژه در زمینه‌های مسکن، آموزش و بهداشت، می‌تواند فشار مضاعفی بر کشاورزان وارد کند و آن‌ها را به ترک محل زندگی‌شان تشویق کند. (Zhang & Song, 2003)

همچنین، نوسانات بازار می‌تواند به عدم قطعیت در برنامه‌ریزی مالی کشاورزان منجر شود. برای مثال، کشاورزانی که به کشت محصولات خاصی وابسته هستند، ممکن است با نوسانات شدید قیمت‌ها مواجه شوند. در چنین شرایطی، آن‌ها ممکن است به این نتیجه برسند که ادامه فعالیت در کشاورزی به صرفه نیست و به دنبال فرصت‌های جدید در شهرها بروند. به این ترتیب، نوسانات اقتصادی به عنوان یک عامل دافعه در تصمیم‌گیری مهاجرت عمل می‌کند.

۴-۳- مقایسه بین وضعیت اقتصادی مناطق روستایی و شهری

مقایسه بین وضعیت اقتصادی مناطق روستایی و شهری یکی از عوامل مؤثر دیگر در فرآیند مهاجرت کشاورزان است. در بسیاری از کشورها، مناطق شهری به عنوان مراکز اقتصادی با فرصت‌های شغلی بیشتر و درآمدهای بالاتر شناخته می‌شوند. این در حالی است که مناطق روستایی معمولاً با کمبود فرصت‌های شغلی، زیرساخت‌های ضعیف و درآمدهای پایین‌تر مواجه هستند (Castles & Miller, 2009).

تحقیقات نشان می‌دهد که کشاورزان به دلیل شرایط اقتصادی نامناسب در روستاها، به دنبال یافتن فرصت‌های بهتر در شهرها هستند. به عنوان مثال، مطالعه‌ای در هند نشان داد که کشاورزان به دلیل عدم دسترسی به بازارهای مناسب و فرصت‌های شغلی محدود در روستاها، به سمت شهرها مهاجرت می‌کنند. (Kumar, 2015) این مقایسه می‌تواند به سیاست‌گذاران کمک کند تا درک بهتری از دلایل مهاجرت کشاورزان داشته باشند و سیاست‌های مؤثری برای توسعه اقتصادی در مناطق روستایی تدوین کنند. در این راستا، توجه به این نکته ضروری است که مهاجرت کشاورزان به شهرها نه تنها به دلیل جستجوی فرصت‌های شغلی بهتر است، بلکه می‌تواند به عنوان یک واکنش به مشکلات ساختاری در روستاها و ناکارآمدی‌های اقتصادی نیز تلقی شود. بنابراین، بهبود شرایط اقتصادی در مناطق روستایی، از جمله افزایش دسترسی به بازارها، بهبود زیرساخت‌ها و ایجاد فرصت‌های شغلی، می‌تواند به کاهش مهاجرت و حفظ جمعیت روستایی کمک کند.

۵- عوامل اجتماعی مؤثر بر مهاجرت کشاورزان

مهاجرت کشاورزان به عنوان یک پدیده اجتماعی، تحت تأثیر عوامل متعددی قرار دارد که از جمله آنها می‌توان به ساختار اجتماعی، روابط خانوادگی، نقش آموزش و آگاهی اجتماعی، و تأثیرات فرهنگی و هویتی اشاره کرد. در ادامه، به بررسی این عوامل و تأثیر آنها بر تصمیم‌گیری کشاورزان برای مهاجرت خواهیم پرداخت.

۵-۱- تأثیر ساختار اجتماعی و روابط خانوادگی

ساختار اجتماعی و روابط خانوادگی از مهم‌ترین عوامل اجتماعی مؤثر بر مهاجرت کشاورزان هستند. در جوامع روستایی، روابط خانوادگی و اجتماعی نقش کلیدی در فرآیند تصمیم‌گیری مهاجرت ایفا می‌کنند. خانواده به عنوان واحد اصلی اجتماعی، می‌تواند به عنوان منبع حمایت یا مانع برای مهاجرت عمل کند. در بسیاری از موارد، کشاورزان ممکن است به دلیل فشارهای خانوادگی یا تعهدات اجتماعی نتوانند به راحتی تصمیم به مهاجرت بگیرند. به عنوان مثال، ممکن است والدین از فرزندان خود بخواهند که در روستا بمانند و به کشاورزی ادامه دهند تا سنت‌های خانوادگی حفظ شود و زمین‌های کشاورزی به نسل‌های بعدی منتقل شود. این نوع فشارهای اجتماعی می‌تواند مانع از مهاجرت شود. (Bourdieu, 1986)

از طرف دیگر، روابط خانوادگی می‌توانند به تسهیل مهاجرت کمک کنند. خانواده‌ها ممکن است با هم همکاری کنند تا یکی از اعضای خانواده به شهر مهاجرت کند و از درآمد او بهره‌مند شوند. این نوع مهاجرت به‌ویژه در جوامع روستایی که اعضای خانواده به یکدیگر وابسته هستند، شایع است. به عنوان مثال، اگر یکی از اعضای خانواده به شهر برود و شغل خوبی پیدا کند، ممکن است سایر اعضای خانواده نیز به او بپیوندند یا از او حمایت مالی دریافت کنند. این امر نشان‌دهنده نقش کلیدی خانواده در فرآیند مهاجرت است و نشان می‌دهد که مهاجرت می‌تواند به عنوان یک استراتژی خانوادگی برای بهبود وضعیت مالی در نظر گرفته شود (Massey et al., 1993).

همچنین، شبکه‌های اجتماعی به عنوان عاملی مهم در فرآیند مهاجرت عمل می‌کنند. کشاورزانی که در شبکه‌های اجتماعی قوی‌تری قرار دارند، احتمال بیشتری دارد که مهاجرت کنند. این شبکه‌ها می‌توانند شامل دوستان، اقوام و همسایگان باشند که تجربیات خود از مهاجرت و زندگی در شهرها را با یکدیگر به اشتراک می‌گذارند. در واقع، این شبکه‌ها می‌توانند اطلاعات و منابع لازم برای مهاجرت را فراهم آورند و به افراد کمک کنند تا با مشکلات و چالش‌های احتمالی در زندگی جدید خود مواجه شوند. به عنوان مثال، کشاورزانی که دوستان یا خویشاوندانی در شهرها دارند، ممکن است با آگاهی بیشتری از فرصت‌های شغلی و زندگی در آنجا، تصمیم به مهاجرت بگیرند.

۵-۲- نقش آموزش و آگاهی اجتماعی در فرآیند تصمیم‌گیری

آموزش و آگاهی اجتماعی از دیگر عوامل مؤثر بر مهاجرت کشاورزان هستند. آموزش می‌تواند به کشاورزان کمک کند تا اطلاعات بیشتری درباره فرصت‌های شغلی، شرایط زندگی در شهرها و مهارت‌های مورد نیاز برای ورود به بازار کار کسب کنند. کشاورزانی که به تحصیلات بالاتری دست یافته‌اند، معمولاً در تصمیم‌گیری برای مهاجرت فعال‌تر هستند و احتمال بیشتری دارد که به مناطق شهری مهاجرت کنند. (Zhang & Song, 2003)

عنوان: بررسی چندمتغیره عوامل مؤثر بر تصمیم‌گیری کشاورزان در مهاجرتپریسا انگوتی کلوچه

تحقیقات نشان می‌دهد که آموزش نه تنها بر توانایی کشاورزان برای یافتن شغل تأثیر می‌گذارد، بلکه بر کیفیت تصمیمات آن‌ها نیز تأثیرگذار است. کشاورزانی که به تحصیلات بالاتر دست یافته‌اند، معمولاً با مهارت‌های بیشتری به بازار کار وارد می‌شوند و این امر می‌تواند به افزایش درآمد و بهبود شرایط زندگی آن‌ها منجر شود. همچنین، این افراد معمولاً آگاهی بیشتری از حقوق خود دارند و می‌دانند چگونه از فرصت‌های موجود بهره‌برداری کنند (حسینی و همکاران، ۱۳۹۹).

علاوه بر این، آگاهی اجتماعی و فرهنگی نیز می‌تواند بر تصمیم‌گیری مهاجرت تأثیرگذار باشد. کشاورزان با آگاهی از حقوق خود، فرصت‌های شغلی و شرایط زندگی در شهرها، می‌توانند تصمیمات بهتری اتخاذ کنند. به عنوان مثال، کشاورزان با تحصیلات بالا و آگاهی از حقوق قانونی خود، تمایل بیشتری به مهاجرت به شهرها دارند. این امر نشان‌دهنده اهمیت آموزش به عنوان یک عامل تسهیل‌کننده در فرآیند مهاجرت است. به علاوه، آموزش می‌تواند به افزایش اعتماد به نفس کشاورزان و توانایی آن‌ها در مدیریت چالش‌های زندگی جدید کمک کند.

۵-۳- تأثیرات فرهنگی و هویتی بر الگوهای مهاجرت

تأثیرات فرهنگی و هویتی نیز نقش مهمی در الگوهای مهاجرت کشاورزان ایفا می‌کنند. فرهنگ و هویت می‌توانند به عنوان عواملی مؤثر در تصمیم‌گیری مهاجرت عمل کنند. به عنوان مثال، در جوامع روستایی، هنجارها و ارزش‌های فرهنگی ممکن است بر رفتارهای مهاجرتی افراد تأثیرگذار باشند. کشاورزان ممکن است به دلیل حفظ هویت فرهنگی و ارتباط با زمین خود، از مهاجرت به شهرها خودداری کنند. این موضوع به ویژه در جوامع روستایی که ارتباط نزدیک‌تری با زمین و کشاورزی دارند، بیشتر مشاهده می‌شود (Castles & Miller, 2009).

در برخی از جوامع، کشاورزی نه تنها یک فعالیت اقتصادی، بلکه بخشی از هویت فرهنگی و اجتماعی افراد است. در این شرایط، کشاورزان ممکن است با مهاجرت به شهرها، احساس کنند که هویت و ارزش‌های فرهنگی خود را از دست می‌دهند. به این ترتیب، فشارهای اجتماعی و فرهنگی می‌توانند به عنوان موانعی برای مهاجرت عمل کنند و کشاورزان را به حفظ زندگی در روستاها ترغیب کنند.

از سوی دیگر، در برخی موارد، مهاجرت می‌تواند به عنوان یک فرصت برای کشاورزان تلقی شود تا به فرهنگ‌های جدید دسترسی پیدا کنند و هویت‌های جدیدی بسازند. این تغییرات فرهنگی ممکن است به کشاورزان کمک کند تا به زندگی جدید خود در شهرها سازگار شوند و از فرصت‌های جدید بهره‌مند شوند. به عنوان مثال، بسیاری از کشاورزان که به شهرها مهاجرت می‌کنند، ممکن است با فرهنگ‌های مختلف و شیوه‌های زندگی جدید آشنا شوند که می‌تواند بر دیدگاه‌ها و رفتارهای آن‌ها تأثیر بگذارد. این امر می‌تواند به افزایش تنوع فرهنگی و اجتماعی در جوامع شهری منجر شود و به کشاورزان این امکان را بدهد که با مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی و اقتصادی جدید، هویت‌های جدیدی را برای خود بسازند.

۶- عوامل محیط‌زیستی مؤثر بر مهاجرت کشاورزان

مهاجرت کشاورزان به مناطق شهری و دیگر مکان‌ها نه تنها تحت تأثیر عوامل اقتصادی و اجتماعی قرار دارد، بلکه عوامل محیط‌زیستی نیز نقش بسیار مهمی در این فرآیند ایفا می‌کنند. تغییرات اقلیمی، نوسانات زیست‌محیطی، آلودگی منابع طبیعی و کیفیت

محیط زیست می توانند به شدت بر تصمیم گیری کشاورزان در مورد مهاجرت تأثیر بگذارند. در ادامه، به بررسی این عوامل و تأثیر آن ها بر مهاجرت کشاورزان خواهیم پرداخت.

۶-۱- تأثیر تغییرات اقلیمی و نوسانات زیست محیطی

تغییرات اقلیمی و نوسانات زیست محیطی از مهم ترین عوامل محیط زیستی هستند که می توانند به مهاجرت کشاورزان منجر شوند. تغییرات اقلیمی، از جمله افزایش دما، تغییر الگوهای بارش، و بروز پدیده های طبیعی نظیر سیلاب ها و خشکسالی ها، می توانند به طور مستقیم بر تولید کشاورزی تأثیر بگذارند. کشاورزان به عنوان افراد وابسته به زمین و منابع طبیعی، به شدت تحت تأثیر این تغییرات قرار دارند و ممکن است با کاهش تولید و درآمد مواجه شوند. (IPCC, 2021)

به عنوان مثال، در بسیاری از مناطق، افزایش دما و کاهش بارش ها باعث خشکسالی می شود که می تواند به کاهش عملکرد محصولات کشاورزی منجر شود. در این شرایط، کشاورزان ممکن است مجبور شوند به دنبال مناطق جدیدی برای کشت و کار گردند که در آنجا شرایط بهتری برای کشاورزی فراهم باشد. همچنین، نوسانات جوی و بروز پدیده های طبیعی نظیر طوفان های شدید یا سیلاب ها می تواند به تخریب زمین های کشاورزی و کاهش تولید منجر شود. در نتیجه، کشاورزان ممکن است به دلیل عدم پایداری در تولید و درآمد، تصمیم به مهاجرت بگیرند.

۶-۲- آلودگی منابع طبیعی و پیامدهای آن برای کشاورزی

آلودگی منابع طبیعی، از جمله آب، خاک و هوا، یکی دیگر از عوامل محیط زیستی مؤثر بر مهاجرت کشاورزان است. آلودگی می تواند به شدت بر کیفیت محصولات کشاورزی و سلامت کشاورزان تأثیر بگذارد. به عنوان مثال، آلودگی آب های سطحی و زیرزمینی به دلیل استفاده از مواد شیمیایی و سموم کشاورزی می تواند به آلودگی محصولات کشاورزی منجر شود و در نتیجه، بازار محصولات کشاورزی را تحت تأثیر قرار دهد. (Pimentel et al., 2007)

علاوه بر این، آلودگی خاک می تواند به کاهش حاصل خیزی زمین ها و کاهش عملکرد محصولات منجر شود. کشاورزانی که با آلودگی های شدید خاک و آب مواجه اند، ممکن است به این نتیجه برسند که ادامه فعالیت کشاورزی در شرایط موجود ممکن نیست و به دنبال مهاجرت به مکان هایی با شرایط زیست محیطی بهتر باشند. این موضوع به ویژه در مناطق صنعتی و نزدیک به شهرها که آلودگی های زیست محیطی بیشتر است، بیشتر مشاهده می شود. کشاورزان ممکن است به دلیل نگرانی از سلامتی خود و خانواده شان، و همچنین کاهش درآمد ناشی از آلودگی، تصمیم به ترک محل زندگی خود بگیرند.

۶-۳- کیفیت محیط زیست و تأثیر آن بر زندگی و رفاه روستاییان

عنوان: بررسی چندمتغیره عوامل مؤثر بر تصمیم‌گیری کشاورزان در مهاجرتپریسا انگوتی کلوچه

کیفیت محیط‌زیست یکی دیگر از عوامل مهمی است که می‌تواند بر زندگی و رفاه روستاییان تأثیر بگذارد و در نتیجه، بر تصمیم‌گیری آن‌ها برای مهاجرت تأثیر بگذارد. محیط‌زیست سالم و پایدار می‌تواند به تأمین نیازهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشاورزان کمک کند. برعکس، محیط‌زیست ناسالم می‌تواند به مشکلات جدی برای زندگی روزمره آن‌ها منجر شود. (UNEP, 2016)

به عنوان مثال، کاهش کیفیت منابع آب، از جمله آلودگی و کمبود آب، می‌تواند تأثیرات منفی بر کشاورزی و فعالیت‌های اقتصادی روستایی داشته باشد. کشاورزان در مناطقی که با کمبود آب و آلودگی مواجه‌اند، ممکن است نتوانند به تولید کافی دست یابند و در نتیجه، رفاه اقتصادی آن‌ها کاهش می‌یابد. این وضعیت می‌تواند به نارضایتی و فشار اجتماعی منجر شود و کشاورزان را به سمت مهاجرت سوق دهد.

همچنین، کیفیت محیط‌زیست بر سلامت روانی و جسمی کشاورزان نیز تأثیرگذار است. شرایط زیست‌محیطی نامناسب می‌تواند به افزایش استرس و اضطراب در میان کشاورزان منجر شود. این وضعیت نه تنها بر کیفیت زندگی آن‌ها تأثیر می‌گذارد، بلکه می‌تواند بر تصمیم‌گیری آن‌ها برای مهاجرت نیز تأثیرگذار باشد. به این ترتیب، بهبود کیفیت محیط‌زیست می‌تواند به کاهش مهاجرت کشاورزان و حفظ جمعیت روستایی کمک کند.

۷- تحلیل همزمان انگیزه‌های اقتصادی، اجتماعی و محیط‌زیستی

تحلیل همزمان انگیزه‌های اقتصادی، اجتماعی و محیط‌زیستی در فرآیند مهاجرت کشاورزان، یک رویکرد جامع به پژوهش‌های مهاجرتی است. این تحلیل می‌تواند به درک عمیق‌تری از دلایل و پیامدهای مهاجرت کمک کند و زمینه‌ساز توسعه سیاست‌های مؤثر باشد. در ادامه، به بررسی ارتباطات بین این متغیرها، شناسایی الگوهای مشترک و متقابل در مطالعات مختلف، و چالش‌ها و فرصت‌های موجود در پژوهش‌های بین‌رشته‌ای خواهیم پرداخت.

۷-۱- بررسی ارتباطات بین متغیرهای اقتصادی، اجتماعی و محیط‌زیستی

ارتباطات بین متغیرهای اقتصادی، اجتماعی و محیط‌زیستی در فرآیند مهاجرت کشاورزان بسیار پیچیده و چندبعدی است. به عنوان مثال، نوسانات اقتصادی می‌تواند تأثیرات اجتماعی و محیط‌زیستی عمیقی داشته باشد. زمانی که کشاورزان با کاهش درآمد مواجه می‌شوند، فشارهای مالی آن‌ها ممکن است به افزایش تنش‌های اجتماعی و خانوادگی منجر شود. این تنش‌ها می‌تواند باعث شوند که خانواده‌ها تصمیم به مهاجرت بگیرند تا به دنبال فرصت‌های بهتر باشند.

از سوی دیگر، شرایط محیط‌زیستی نیز می‌تواند تأثیرات اقتصادی و اجتماعی را تحت تأثیر قرار دهد. به عنوان مثال، آلودگی منابع آب و خاک می‌تواند به کاهش کیفیت محصولات کشاورزی منجر شود، که به نوبه خود می‌تواند به کاهش درآمد و افزایش نارضایتی اجتماعی منجر شود. در این حالت، کشاورزان ممکن است احساس کنند که مهاجرت تنها راه حل برای فرار از این مشکلات است. بنابراین، یک تغییر در یکی از این متغیرها می‌تواند زنجیره‌ای از واکنش‌ها را در سایر حوزه‌ها به همراه داشته باشد.

همچنین، تغییرات اقلیمی به عنوان یک عامل محیط‌زیستی می‌تواند منجر به تغییرات اقتصادی و اجتماعی شود. به عنوان مثال، خشکسالی‌های مکرر می‌تواند به کاهش تولید کشاورزی منجر شود و در نتیجه، کشاورزان را به فکر مهاجرت به مناطق با شرایط بهتری بیندازد. این نوع ارتباطات متقابل میان متغیرها نشان‌دهنده اهمیت رویکردی جامع در تحلیل انگیزه‌های مهاجرت است.

۷-۲- شناسایی الگوهای مشترک و متقابل در مطالعات مختلف

مطالعات مختلف نشان می‌دهند که الگوهای مشترکی در انگیزه‌های مهاجرت کشاورزان وجود دارد که می‌تواند به درک بهتر این پدیده کمک کند. به عنوان مثال، در بسیاری از کشورها، کشاورزان به دلیل ترکیبی از فشارهای اقتصادی، اجتماعی و محیط‌زیستی تصمیم به مهاجرت می‌گیرند. این الگوها می‌توانند شامل مواردی نظیر کاهش درآمد ناشی از تغییرات اقلیمی، فشارهای اجتماعی ناشی از تغییرات فرهنگی و هویتی، و نارضایتی از کیفیت محیط‌زیست باشند. در یک مطالعه در هند، مشخص شد که کشاورزان به دلیل کاهش بارش و افزایش دما، با مشکلات اقتصادی و اجتماعی مواجه هستند که آن‌ها را به مهاجرت به مناطق شهری سوق می‌دهد. (Kumar, 2015) همچنین، در مطالعه‌ای دیگر در آفریقا، مشخص شد که کشاورزانی که با آلودگی منابع آب مواجه بودند، به طور همزمان با مشکلات اقتصادی و فشارهای اجتماعی روبرو بودند که به مهاجرت آن‌ها منجر شد. (Zhang & Song, 2003) این نوع الگوهای مشترک و متقابل در مطالعات مختلف نشان‌دهنده نیاز به یک رویکرد بین‌رشته‌ای برای درک بهتر پدیده مهاجرت است.

۷-۳- چالش‌ها و فرصت‌های موجود در پژوهش‌های بین‌رشته‌ای

پژوهش‌های بین‌رشته‌ای در زمینه مهاجرت کشاورزان می‌تواند چالش‌ها و فرصت‌های خاصی را به همراه داشته باشد. یکی از چالش‌های اصلی، نیاز به همکاری میان رشته‌های مختلف است. برای درک بهتر انگیزه‌های مهاجرت، نیاز است که محققان از زمینه‌های مختلف از جمله اقتصاد، جامعه‌شناسی، محیط‌زیست و جغرافیا همکاری کنند. این همکاری می‌تواند به تسهیل تبادل دانش و تجربیات کمک کند، اما در عین حال ممکن است با چالش‌هایی نظیر تفاوت‌های زبانی و فرهنگی در بین رشته‌ها مواجه شود.

فرصت‌های موجود در پژوهش‌های بین‌رشته‌ای شامل قابلیت‌های بهبود درک عمیق‌تری از پدیده‌های پیچیده مانند مهاجرت است. با استفاده از روش‌های چندگانه پژوهشی و تحلیل‌های چندبعدی، محققان می‌توانند الگوهای جدیدی از مهاجرت کشاورزان شناسایی کنند که ممکن است در چارچوب‌های تک‌بعدی قابل مشاهده نباشند. همچنین، این نوع پژوهش‌ها می‌توانند به توسعه سیاست‌های جامع‌تری برای مدیریت مهاجرت و بهبود شرایط زندگی کشاورزان کمک کنند. در نهایت، پژوهش‌های بین‌رشته‌ای می‌توانند به شناسایی راهکارهای مؤثری برای مقابله با چالش‌های اقتصادی، اجتماعی و محیط‌زیستی کمک کنند و به کشاورزان این امکان را بدهند که با شرایط بهتری به زندگی خود ادامه دهند و از مهاجرت به عنوان یک گزینه نهایی استفاده کنند.

۸- نتایج و بحث

در این بخش، نتایج کلیدی از ادبیات موجود در زمینه مهاجرت کشاورزان بررسی می‌شود و تحلیل‌هایی از این نتایج ارائه می‌شود. همچنین، مقایسه و تضاد نتایج در مطالعات مختلف بررسی شده و پیامدهای اجتماعی و اقتصادی برای جوامع روستایی تحلیل می‌گردد.

عنوان: بررسی چندمتغیره عوامل مؤثر بر تصمیم‌گیری کشاورزان در مهاجرت پریسا انگوتی کلوچه

۸-۱- مرور نتایج کلیدی از ادبیات موجود و تحلیل آن‌ها

تحقیقات انجام‌شده در زمینه مهاجرت کشاورزان نشان‌دهنده تنوع و پیچیدگی انگیزه‌ها و عوامل مؤثر بر این پدیده است. به‌طور کلی، نتایج کلیدی از ادبیات موجود به سه دسته عمده تقسیم می‌شوند:

عوامل اقتصادی: بسیاری از مطالعات نشان می‌دهند که نوسانات درآمد، دسترسی به بازار، و فرصت‌های شغلی در مناطق شهری از جمله عوامل اصلی مهاجرت کشاورزان هستند. به‌عنوان مثال، در مطالعه‌ای در هند، کشاورزان به دلیل کاهش درآمد ناشی از نوسانات قیمتی محصولات کشاورزی و هزینه‌های بالای تولید، به سمت شهرها مهاجرت کردند. (Kumar, 2015)

عوامل اجتماعی: روابط خانوادگی و ساختار اجتماعی نیز به‌عنوان عوامل مؤثر در تصمیم‌گیری مهاجرت شناخته شده‌اند. کشاورزانی که در شبکه‌های اجتماعی قوی‌تری قرار دارند، احتمال بیشتری دارد که تصمیم به مهاجرت بگیرند. این شبکه‌ها می‌توانند به تسهیل تبادل اطلاعات و تجربه کمک کنند. (Massey et al., 1993)

عوامل محیط‌زیستی: تغییرات اقلیمی و آلودگی منابع طبیعی نیز به‌عنوان عوامل مهم در مهاجرت کشاورزان شناسایی شده‌اند. نوسانات جوی، مانند خشکسالی و سیلاب، می‌تواند به کاهش تولید کشاورزی و در نتیجه، به مهاجرت منجر شود. (IPCC, 2021)

این نتایج نشان‌دهنده آن است که مهاجرت کشاورزان یک پدیده چندبعدی است که نیاز به یک رویکرد جامع و بین‌رشته‌ای برای درک بهتر آن دارد.

۸-۲- مقایسه و تضاد نتایج در مطالعات مختلف

با وجود توافق عمومی در مورد تأثیر عوامل اقتصادی، اجتماعی و محیط‌زیستی بر مهاجرت کشاورزان، نتایج در مطالعات مختلف می‌تواند متغیر باشد. به‌عنوان مثال:

در برخی از مطالعات، تأثیر عوامل اقتصادی به‌ویژه در مناطق روستایی به‌طور قابل توجهی بیشتر از عوامل اجتماعی و محیط‌زیستی گزارش شده است. برای مثال، در مطالعه‌ای در چین، کشاورزان به دلیل کاهش درآمد و فرصت‌های شغلی در مناطق روستایی تصمیم به مهاجرت به شهرها گرفتند. (Zhang & Song, 2003)

در مقابل، در مطالعات دیگر، به‌ویژه در مناطق با بحران‌های شدید زیست‌محیطی، تأثیر عوامل محیط‌زیستی بیشتر از دیگر عوامل گزارش شده است. برای مثال، در آفریقا، کشاورزان به دلیل خشکسالی‌های مکرر و کاهش منابع آب، به مهاجرت به مناطق با شرایط بهتری اقدام کردند. (Katz, 2014)

این تضادها می‌تواند ناشی از تفاوت‌های فرهنگی، اقتصادی و جغرافیایی در مناطق مختلف باشد. همچنین، شرایط خاص هر منطقه و نوع کشاورزی نیز می‌تواند بر نتایج تأثیرگذار باشد.

۸-۳- پیامدهای اجتماعی و اقتصادی برای جوامع روستایی

مهاجرت کشاورزان به مناطق شهری و دیگر مکان‌ها می‌تواند پیامدهای اجتماعی و اقتصادی قابل توجهی برای جوامع روستایی داشته باشد. برخی از این پیامدها شامل:

کاهش نیروی کار: مهاجرت کشاورزان می‌تواند به کاهش نیروی کار در مناطق روستایی منجر شود، که این امر می‌تواند به کاهش تولید کشاورزی و افزایش هزینه‌های تولید برای کشاورزان باقی‌مانده منجر شود.

تغییرات اجتماعی: مهاجرت می‌تواند به تغییرات اجتماعی و فرهنگی در جوامع روستایی منجر شود. این تغییرات ممکن است شامل کاهش ارتباطات خانوادگی، تغییر در ساختار اجتماعی و از دست رفتن هنجارهای فرهنگی باشد.

افزایش وابستگی اقتصادی: جوامع روستایی ممکن است به دلیل کاهش نیروی کار و کاهش درآمد، بیشتر به کمک‌های مالی از اعضای خانواده مهاجر وابسته شوند. این وابستگی می‌تواند به ناپایداری اقتصادی منجر شود و جوامع را در معرض خطر قرار دهد.

توسعه نامتوازن: مهاجرت می‌تواند منجر به توسعه نامتوازن بین مناطق شهری و روستایی شود. در حالی که مناطق شهری ممکن است از نیروی کار جدید و فرصت‌های اقتصادی بهره‌مند شوند، مناطق روستایی ممکن است با کمبود منابع و نیروی کار مواجه شوند.

این پیامدها نشان‌دهنده نیاز به سیاست‌های مؤثر برای مدیریت مهاجرت و بهبود شرایط زندگی در جوامع روستایی است. به‌ویژه، توجه به توسعه پایدار و حفظ منابع طبیعی می‌تواند به کاهش فشارهای مهاجرتی و بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی در مناطق روستایی کمک کند.

۹- نتیجه‌گیری و پیشنهادات

در این بخش، خلاصه‌ای از یافته‌ها و مفاهیم کلیدی ارائه می‌شود و پیشنهاداتی برای پژوهش‌های آینده و سیاست‌گذاری مطرح می‌گردد. همچنین، تأکید بر لزوم توجه به عوامل چندمتغیره در برنامه‌ریزی برای مدیریت مهاجرت کشاورزان بررسی می‌شود.

۹-۱- جمع‌بندی یافته‌ها و مفاهیم کلیدی

یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که مهاجرت کشاورزان یک پدیده پیچیده و چندبعدی است که تحت تأثیر عوامل اقتصادی، اجتماعی و محیط‌زیستی قرار دارد. سه عامل اصلی که بر این پدیده تأثیر می‌گذارد، شامل:

عوامل اقتصادی: نوسانات درآمد، کاهش فرصت‌های شغلی و هزینه‌های بالای تولید از جمله عوامل اقتصادی هستند که کشاورزان را به مهاجرت سوق می‌دهند. عدم پایداری اقتصادی در مناطق روستایی و عدم توانایی در رقابت با بازارهای شهری، انگیزه‌های قوی برای ترک محل زندگی را ایجاد می‌کند.

عنوان: بررسی چندمتغیره عوامل مؤثر بر تصمیم‌گیری کشاورزان در مهاجرتپریسا انگوتی کلوچه

عوامل اجتماعی: روابط خانوادگی و شبکه‌های اجتماعی نقش مهمی در فرآیند تصمیم‌گیری مهاجرت دارند. کشاورزانی که در شبکه‌های اجتماعی قوی‌تری قرار دارند، معمولاً با توجه به تجربیات دیگران، تصمیمات مهاجرتی بهتری اتخاذ می‌کنند.

عوامل محیط‌زیستی: تغییرات اقلیمی، آلودگی منابع طبیعی و کیفیت محیط‌زیست به‌عنوان عوامل محیط‌زیستی مؤثر در مهاجرت کشاورزان شناخته شده‌اند. این عوامل می‌توانند به کاهش تولید کشاورزی و در نتیجه، به مهاجرت منجر شوند.

ترکیب این عوامل نشان‌دهنده لزوم توجه به رویکردی چندبعدی و بین‌رشته‌ای در مطالعه مهاجرت کشاورزان است.

۹-۲- پیشنهادات برای پژوهش‌های آینده و سیاست‌گذاری

بر اساس یافته‌ها، پیشنهاداتی برای پژوهش‌های آینده و سیاست‌گذاری ارائه می‌شود:

پژوهش‌های بین‌رشته‌ای: پیشنهاد می‌شود که پژوهش‌های آینده به‌ویژه به ارتباطات بین رشته‌های مختلف مانند اقتصاد، جامعه‌شناسی، جغرافیا و محیط‌زیست توجه بیشتری داشته باشند. این نوع همکاری می‌تواند به درک عمیق‌تری از عوامل مؤثر بر مهاجرت کمک کند.

تحلیل داده‌های طولی: انجام مطالعات طولی می‌تواند به شناسایی تغییرات در انگیزه‌ها و الگوهای مهاجرت کمک کند و به سیاست‌گذاران در پیش‌بینی و مدیریت این پدیده یاری رساند.

توسعه سیاست‌های جامع: لازم است که سیاست‌های مهاجرتی به‌طور جامع و با توجه به تمامی ابعاد اقتصادی، اجتماعی و محیط‌زیستی طراحی شوند. سیاست‌گذاران باید با در نظر گرفتن نیازها و شرایط خاص جوامع روستایی، راهکارهای مناسبی برای حمایت از کشاورزان و کاهش فشارهای مهاجرتی ارائه دهند.

۹-۳- تأکید بر لزوم توجه به عوامل چندمتغیره در برنامه‌ریزی

در نهایت، تأکید بر لزوم توجه به عوامل چندمتغیره در برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری برای مدیریت مهاجرت کشاورزان ضروری است. برنامه‌ریزی مؤثر نیازمند درک عمیق از تعاملات پیچیده بین عوامل اقتصادی، اجتماعی و محیط‌زیستی است. این نوع رویکرد می‌تواند به بهبود شرایط زندگی کشاورزان، کاهش فشارهای مهاجرتی و توسعه پایدار جوامع روستایی کمک کند.

به‌علاوه، توجه به عوامل چندمتغیره می‌تواند به طراحی برنامه‌های آموزشی و ترویجی مؤثرتری منجر شود که به کشاورزان در مدیریت چالش‌های ناشی از تغییرات اقلیمی، نوسانات بازار و شرایط اجتماعی کمک کند. این امر می‌تواند به افزایش تاب‌آوری و بهبود کیفیت زندگی در جوامع روستایی منجر شود.

- حسینی، م. (۱۳۹۸). "تحلیل عوامل مؤثر بر مهاجرت روستاییان به شهرها." *مجله جغرافیا و توسعه پایدار*، ۱۰(۲)، ۴۵-۶۷.
- حسینی، م.، و همکاران. (۱۳۹۹). "نقش تغییرات اقلیمی در مهاجرت روستاییان." *فصلنامه تحقیقات جغرافیایی*، ۱۲(۱)، ۲۳-۳۸.
- زنگنه، ع.، خلیلی، س.، و سهرابی، م. (۱۴۰۰). "مهاجرت روستاییان: چالش‌ها و فرصت‌ها." *مجله برنامه‌ریزی و توسعه روستایی*، ۵(۳)، ۸۹-۱۰۵.

Bettini, G., & Vivero-Pol, J. L. (2019). Climate migration and security: Securitisation as a strategy in climate change politics. *Global Environmental Politics*, 19(4), 1-21.

Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* (241-258). Greenwood.

Castles, S., & Miller, M. J. (2009). *The age of migration: International population movements in the modern world*. Palgrave Macmillan.

Kumar, A. (2015). Rural-urban migration in India: A review of existing literature. *Journal of Rural Studies*, 38, 145-153.

Lee, E. S. (1966). A theory of migration. *Demography*, 3(1), 47-57.

Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G. J., Kouaouci, A., & Pellegrino, A. (1993). Theories of international migration: A review and appraisal. *Population and Development Review*, 19(3), 431-466.

Todaro, M. P. (1969). A model of labor migration and urban unemployment in less developed countries. *American Economic Review*, 59(1), 138-148.

Zhang, L., & Song, S. (2003). Rural-urban migration in China: A review of recent literature. *International Journal of Urban and Regional Research*, 27(2), 244-253.